

01
द्वारा

प्रतिपदिम
र 54) म्यो
च
द्वारा इति
-धाग

र 200

अर्थवर्षि
रि 220
रि 220
ने 8 मारः
गट् विश्व

प्रतिपदिम
रतो अशुवध
मणः संप्रसावा
ः विश्व
इति 220
पूर्व लपे
-य 200

मि-8
व्याम(0)
0 मं लि 0
1 प्र(0) म्या

(द्वारा
25-9-20

शास्त्री प्रथमखण्ड, विषय- अति-दर्शन (प्र-पत्रम्)
अर्थ - तर्क संग्रह (मेवल व्याकरण विषयमाकारे मेसिये

प्रश्न
उत्तर

वामार्थ वार्थ हे तुलनावाचि लक्ष्णा इत्यादि मतिरूपताम् ।
पदस्य पदान्तव्यतिरेक प्रयुक्ता न्वयान्तु भावमानम् आमाङ्क्षा ।
अव्यवहितो लक्ष्णादि सञ्चल्येन मव्यये मव्यदन्ति र 2 प्रपो ज्येष्ठाङ्क्षा
शाब्दवोच जगन्माला उभावव्ये तादृश शाब्दवोचो तव्ये तव्यदव्य-
मा माङ्क्षालक्षणा मिति भावत् । मथा धृष्टमित्यत्र अव्यवहितो लक्ष्णा-
सञ्चल्येन अम्यदं धृष्टपदवदित्वा मा माङ्क्षालक्षणा मिति र 2 प्रपो ज्येष्ठाङ्क्षा
प्रकारेण शाब्दवोचो शाब्दवोचो मिति भावत् । शाब्दवोचो
जायते, अत्र-धृष्ट इति लिप्येते च्याप्ये तु अव्यवहितो लक्ष्णा सञ्चल्ये
नाड म्यदं धृष्टपदवदित्वा मा माङ्क्षालक्षणा मिति भावत् । शाब्दवोचो
शाब्दवोचो न जायते, अतो धृष्टपद मव्यवहिते शाब्दवोचो अव्यवहि-
तो लक्ष्णा सञ्चल्येन अम्यदं धृष्टपदवदित्वा मा माङ्क्षालक्षणा मिति भावत् ।
मा माङ्क्षालक्षणा मिति भावत् । शाब्दवोचो शाब्दवोचो मिति भावत् ।
वामार्थवत् न शाब्दवोचः आमाङ्क्षालक्षणा मिति भावत् । इति शाब्दवोचो
न प्रमाणम् । आमाङ्क्षालक्षणा मिति भावत् ।

अर्थवोचो यो मया । एवमप्यर्थेऽप्यप्यार्थोऽभावाऽभववत्तु
पौष्पतेति तदर्थः । मथा जलेन सिञ्च्य हील्यत्र सेम कालोत्पत्तौ जले
वामाङ्क्षालक्षणा मिति भावत् । शाब्दवोचो उल्लेखेन जल
पदार्थे सेम कालोत्पत्तौ अप्यप्यार्थोऽभावाऽभाव निरूपणं पौष्प
तया सत्त्वात् । अग्निना सिञ्च्य हील्यत्र तु सेम कालोत्पत्तौ जलादि
वर्जस्येन वदतो वावा निश्चयस्य सत्त्वात् नो वदित्वा सिञ्च्यहीति
वामाङ्क्षालक्षणा मिति भावत् । पौष्पतेति र 2 च न तदवामं प्रमाणम् ।

पदानामविलम्बितो च्याप्ये सा निधिः । मथाशाब्दवोचो अशुवध
मात्रं गच्छेत्त्यादौ द्वितीयात् अवादि पदो लक्ष्णा मयादि पदाना मविलम्बे
नो च्यापित्वा सा निधिः सत्त्वात् च्याप्यवोचो उल्लेखेन । प्रदरादि
जल लम्बे नो च्यापित्वा म्या गा म् - आनमे व्यापि पदे अशुवध न शाब्द
वोचः संनिधौ र भावात् । तथाच प्रदरादिविलम्बे नो च्यापित्वा
गागानमे व्यापि पदात् न प्रमाणात् सा निध्या
ऽ भावात् ।

अतिप्रथममिच्छ
रतो प्रो व्यामला
र 10 30 संश्रुलि 0
धृष्टवोचो पूर्णोपा

उपशास्त्री द्वितीय वर्ष, विषय व्याकरण।
 सिद्धांत मोंडरी, जुदेव्यादिगण

1. दाता - ओहाम् धातो लोः लोः ल्योः सिप प्रत्यये
 स्त्रेण सिप प्रत्यये, लोः प्रथमस्य डारो रसः इति
 स्त्रेण सिपल्योः डारो रसः। स्त्रेण लोः ल्योः इति स्त्रेण
 तासी प्रत्यये, डिल्लसामथात् अल्यपि टलोः पः। दाता
 इति सिद्धम्।
2. जदादि - ओहाम् धातो लोः लोः ल्योः सिप प्रत्यये
 अउवत्स लोपे। सार्क धातुमसंज्ञायाम् शप् प्रत्यये जुदे
 व्यादिभ्यः श्लुः इति शपस्योः श्लु आदेशो। श्लो इति
 स्त्रेण डिल्ले अम्याल संज्ञायाम् ह्रस्वः इति ह्रस्वे
 मुद् श्लुः इति श्लुत्वे अम्याल चय इति जश्चे।
 सौधपि च्च इति स्त्रेण सिपल्योः दि आदेशो जदादि
 इति सिद्धम्।
3. जदिदि - ओहाम् धातो लोः लोः ल्योः सिप प्रत्यये
 सार्क धातुमसंज्ञायाम्, शप् प्रत्यये, सौधपि च्च इति
 सिपस्योः दि आदेशो। जुदेव्यादिभ्यः श्लुः इति
 स्त्रेण शपल्योः श्लो, श्लो इति स्त्रेण डिल्ले, अम्याल
 संज्ञायाम् ह्रस्वः इति ह्रस्वे, मुद् श्लुः इति श्लुत्वे
 जदादेशे इति स्त्रेण अम्याल ल्योः इत्वे जदिदि
 इति सिद्धम्।
4. जदीदि - ओहाम् धातो लोः लोः ल्योः सिप प्रत्यये
 इति सिप प्रत्यये, सौधपि च्च इति सिपल्योः दि आदेशो
 सार्क धातुमसंज्ञायाम्, शप् जुदेव्यादिभ्यः श्लुः इति
 श्लो, श्लो इति डिल्ले अम्याल संज्ञायाम् ह्रस्वः
 इति ह्रस्वोः इति अम्याल ल्योः इत्वे जदीदि
 इति सिद्धम्।

अमरापमि
 एलो प्रो व्याकरण
 १०३ एं ५० वि०
 सुवसेना शर्मिष्ठा